

Православний Голос Люблина

Бюлетень української православної громади
церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього в Люблині

Люблин

№ 1 (1)

Січень 2003 р.

З Різдвом Христовим!

**Нова епоха в житті
української православної
громади Люблина**

Від Різдвяних свят 2003 р. українська православна громада Люблина матиме можливість повніше розвивати своє церковно-національне життя та зберігати свої українські церковні традиції. Рішенням архиєпископа люблинського і холмського Авеля центром життя нашої громади стане церква Воздвиження Чесного Хреста Господнього, яка знаходиться у Православному Центрі Милосердя Люблинсько-Холмської єпархії «Елеос» (ul. Dolińskiego 1).

Хресто-Воздвиженська церква буде філіальним храмом кафедральної православної парафії Преображення Господнього в Люблині. Відтак наша парафія надалі зберігатиме єдність, а замість двох недільних Літургій, як було досі, будуть три – у цьому одна в новій церкві. Деякі богослужіння будуть спільними для цілої парафії, особливо у великі свята.

продовження на стр. 4-5

*З Різдвом Христовим і Новим Роком
Бажаєм Вам щастя крок за кроком,
Хай біда від Вас далеко втікає,
А добро і щастя – все з Вами буває!
Христос рождається!*

Святитель Петро (Могила), митрополит київський

Однією з найвизначніших особистостей всієї 1000-літньої історії Українського Православ'я є святитель Петро (Могила), митрополит київський. Результатом саме Його діяльності стало відродження православної науки, духовного і літургійного життя та відновлення структур Православної Церкви у складному XVII ст. Ця визначна постать пов'язана також з історією Православ'я в Люблині, оскільки саме він освятив люблинську Спасо-Преображенську церкву. Святитель Петро є також небесним покровителем української православної громади Люблина.

продовження на стр. 2-3

Святитель Петро (Могила), митрополит київський

продовження зі стр. 1

Родина Могилів була одним з визначних старих молдавських родів. Батько майбутнього митрополита – Симеон, був на початку XVII ст. володарем Волощини і, деякий час, також Молдавії. Петро Могила (по румунськи Petru Movila) народився 21 грудня 1596 р. в Молдавії. Після усунення турками родини Могилів від правління Молдавією і Волощиною та смерті батька молодий воеводич разом з матір'ю переїхав на українські землі Речі Посполитої. Здобув добру освіту: спочатку вчиться у братській школі у Львові, потім у Парижі. На думку деяких істориків П. Могила вчився також у Замойській академії. На початку 20-х років XVII ст. юнак брав участь у воєнних походах проти турків, виношував навіть намір відвоювати молдавський престіл. Проте, за порадою київського митрополита Іова (Борецького), у 1626 р. прийняв чернечий постриг у славному Києво-Печерському монастирі.

Життя і церковна служба святителя Петра Могили випали у час особливо важкий в історії Православної Церкви у Речі Посполитій. Рік його народження – 1596 – був також роком підписання берестейської унії, в результаті якої більшість православних єпископів приймала зверхність папи, а Православна Церква лишалась поза законом. Більшість народу і монастирів не прийняли унії, яку насильно насаджувано зусиллями Католицької Церкви та королівської влади. Унія була виявом глибокої кризи в Православній Церкві, проте вже у XVI ст. з'явилися перші ознаки відродження духовного і інтелектуального життя. Слід тут згадати Острозьку академію, постать знаменитого проповідника Івана Вишенського, братський рух. У першій чверті XVII ст. особливого значення набуває науково-ви-

давничий гурток у Києво-Печерському монастирі, очолюваний його архимандритами: Никифором Туром, Єлисеєм Плетенецьким, Захарією Копистенським.

Церковно-культурне відродження особливо розмаху набуло саме під керівництвом св. Петра (Могили), який незадовго після постригу став архимандритом Печерського монастиря (1627). Вже у 1631 р., отримавши патріарше благословення, архимандрит Петро заснував тут лаврську школу.

Незабаром після смерті одного з ініціаторів унії короля Сигізмунда III Вази у 1632 р., змінилося ставлення до Православ'я. Новообраний король Владислав IV був більш толерантним і на конвокаційному соймі 1632 р. погодився відновити частину прав Православної Церкви, м. ін. дав згоду на відновлення церковної ієрархії. Було це особливо важливим, оскільки внаслідок берестейської унії православні були позбавлені церковної ієрархії. У 1620 р. єрусалимський патріарх Феофан рукоположив нових православних владик без згоди короля. Позитивно вплинуло це на життя Церкви, проте ці ієрархи не були визнані державою і не мали повні прав.

Після згоди короля православна шляхта і духовенство новим київським митрополитом обрала молодого печерського архимандрита Петра (Могила). Вибір цей був підтверджений королем на коронаційному соймі на початку 1633 р. Після отримання патріаршого благословення, в квітні 1633 р. архимандрит Петро Могила прийняв у Львові єпископську хіротонію.

На цьому ж коронаційному соймі король Владислав IV видав привілею для люблинського братства в якій підтверджує права братства та церкви. На думку історика Г. Лонгінова зразу після цього ми-

трополит заїхав до Люблина і 5 березня 1633 р. висвятив новозбудовану зусиллями люблинського братства і православних магнатів Спасо-Преображенську церкву (деякі історики сумніваються, чи відбулось це саме цього року).

Призначення свят. Петра (Могили) митрополитом викликало велике піднесення серед православних, які поклали на нього великі надії. Надії ті виправдались, а всю епоху названо його ім'ям – могилянською добою. Митрополит не тільки відновив і впорядкував життя митрополії, наскільки це було можливим, але провів також широкомасштабні і багатогранні реформи, метою яких було утвердити і зміцнити Православну Церкву, щоб змогла вона витримати конфронтацію з Католицькою Церквою і протестантськими конфесіями.

Особливу увагу митрополит Петро (Могила) присвятив освіті. Київські братську і лаврську школи перетворив у київську колегію, відому згодом під назвою Києво-Могилянської академії. Була це перша вища школа у Східній Європі, яка дала початок всій університетській освіті в цій частині континенту. Колегія була організована за зразками найкращих шкіл західного світу. Студенти вивчали тут три мови: грецьку, латинську і церковно-слов'янську. Ознайомлювались не тільки з богослов'ям, але і іншими гуманітарними науками. Випускниками цієї академії була майже вся культурна еліта тогочасної України і Білорусії.

Важливою ділянкою активності митрополита було впорядкування богослужбової практики і видавнича діяльність. Під його керівництвом здійснено перегляд богослужбових книг, а виправлені і доповнені видавалися. Найбільш відомі видання – це *Служебник* (1629, 1639), а зокрема славнозвісний *Требник Петра Могили* 1646 р.

Час релігійних суперечок і контрверсій, яким було XVII ст., сприяв і вимагав

чіткого і сучасного викладу основ православної віри та їх захисту перед закидами іновірців. Саме митрополит Петро Могила був автором першого православного *Катихизису*, прийнятого загальноправославним синодом у Яссах, а згодом затвердженого православними патріархами Сходу. Дочекався він численних видань грецькою, слов'янською, латинською, польською та іншими мовами і довгий час виконував роль найповнішого викладу православної віри.

Своє трудолюбне життя славний митрополит закінчив на 50 році життя – 1 січня 1647 р. – за рік до початку повстання Б. Хмельницького, яке започаткувало нову епоху в історії київської митрополії та України.

* * *

Постать святителя Петра (Могили) безперечно належить кільком культурам: за походженням молдаванин вихований у православної румунській культурі, майже все зріле життя присвятив службі Православної Церкві на Україні. Крім румунської і української культур збагатив він також білоруську, польську, чи російську культури.

Свят. Петро (Могила) записався в історії Православної Церкви як ієрарх, який в складний час XVII ст. шукав шляхів для утвердження Православ'я, старався, щоб Церква відповідала на виклики цієї епохи – була відкритою на зміни, які відбувалися у світі, а водночас залишалася вірною православної традиції. У 1996 р. свят. Петро (Могила) був зачислений Українськими Православними Церквами до лику святих. До своїх святців вписали його також Румунська Православна Церква та Православна Церква в Польщі, з якими був він особливо зв'язаний.

Святителю, Отче наш Петре, моли Бога за нас!

Г. Купріянович

Нова епоха в житті української православної громади Люблина

продовження зі стр. 1

У Христо-Воздвиженській церкві будуть збережені українські церковні традиції. Богослужіння служитимуться церковно-слов'янською мовою з українською вимовою. Читання Євангелля та Апостола будуть по-українськи. У церкві обов'язуватиме старий стиль, тобто юліанський церковний календар, за яким живе більшість православних українців у світі і більшість вірних Православної Церкви в Польщі.

Душпастирем нашої громади є молодий, нещодавно висвячений, священник родом з Південного Підляшшя о. Мирослав Кохан. Є він вікарним священником православної парафії Преображення Господнього в Люблині, а водночас директором Православного Центру Милосердя Люблинсько-Холмської єпархії «Елеос». Його помічницею у житті і церковній службі є добродійка Анна. Диригентом церковного хору нашого храму є Іван Подолук.

Служби у Христо-Воздвиженській церкві почнуться від старостильних свят Різдва Христового. Першим богослужінням буде Велике Повечір'я у Навечір'я Різдва Христового 6 січня. Перша Літургія буде відслужена у Різдво Христове

Сердечно запрошуємо
на традиційну святочну зустріч
нашої громади.

Цьогорічна **Кутя**

відбудеться в особливий час
- у **Хрещенський святвечір**
у **суботу 18 січня 2003 р.**
після Великого Повечір'я
напередодні свята Йордану
(початок служби о год. 17⁰⁰).

Кутя буде для нас нагодою до повернення до святочного настрою, спільного співу колядок, ближчого ознайомлення нашої громади. Відомий етнограф Іван Ігнатюк розповість також про українські Різдвяні звичаї на Підляшші.

Запрошуємо

7 січня. У ці благословенні дні приходу у світ Месії-Христа народжується до нового життя також наша спільнота.

Особливим небесним покровителем нашої громади буде святий Петро (Могила), митрополит київський. Цей вибір не є випадковим. Святий Петро (Могила) – це одна з найвизначніших постатей в історії Українського Православ'я, особистість, яка так помітно записалась в історії української культури та науки. Водночас – це ієрарх, котрий так знаменито увійшов у життєпис Православ'я в Люблині, це він майже 370 років тому посвятив наш храм – Спасо-Преображенську церкву, який століттями був центром церковного життя люблинських українців. Буде він для нас небесним Представителем перед престолом Всевишнього і символом зв'язку з Материком-Україною та з давньою традицією Православ'я в Люблині. Ця постать може врешті бути символом вселенськості Православ'я, адже святий Петро – румун за походженням, котрий зумів стати «пастирем добрим» для «руського» стада Київської митрополії, у межах тодішньої Речі Посполитої. Пам'ять святого відзначатимемо у першу неділю після Різдва. Цього року наше храмове свято випадає 12 січня. Буде це водночас перша недільна Божественна Літургія після започаткування постійних служб з українською мовою у Христо-Воздвиженській церкві. Святування очолить наш архипастир – архієпископ люблинський і холмський Авелъ.

Хотілося б, щоб життя нашої спільноти було активним і збагачуючим. Це залежить від нас. Січень відкриває перед нами гарні можливості. Якраз у неділю випадає свято Йордану – Хрещення Господнього. Напередодні свята – у Хрещенській святвечір (18 січня) хотіли б ми відновити звичай традиційних святочних зустрічей нашої громади – Кутю. У наступні неділі хочемо після Літургії зустрічатися при чаї та тісточки. Це все допоможе нам будувати життя нашої громади.

Січень 2003 р. Б. започатковує нову епоху в житті української православної громади Люблина. Повніше, як досі, зможемо поєднувати два стисло пов'язані з собою елементи нашої totoжності – вірність Св. Православ'ю та збереження української традиції.

У важких умовах минулих десятиліть українська православна громада Люблина зберігала оба ці фундаменти своєї тотожності: була відданою своїй Православній Церкві і плекала свої українські традиції. Проте в існуючій тоді ситуації не було можливості поєднати їх: до церкви трудно було ввести щось українського, а в українське життя церковні елементи. Хоч в Люблині православні склали більшість української громади, а українці більшість вірних православної парафії, ці два елементи, хоч поєднані через тих самих людей, не могли тоді знайти зовнішньої єдності.

Наша громада старалася змінити цей стан. Ще у 1986 р. звернулись з проханням служити у люблинській церкві служби з українською вимовою і виголошувати проповіді по-українськи. Поновили це прохання після відродження Люблинсько-Холмської єпархії. Частково реалізовано їх зразу після приходу владики Авеля, який проповіді виголошував також і українською мовою. Зламним моментом став січень 1993 р., відколи в результаті наших заходів з благословення владики раз у місяць у Спасо-Преображенській церкві протягом десяти років недільна Літургія служилася церковно-слов'янською мовою з українською вимовою. Люблинський ка-

федральний хор під диригуванням д-ра Володимира Волосоюка став одним з нечисленних хорів, які вміли співати в часі богослужінь як з російською, так з українською вимовою. Різні події українського життя набрали також церковного виміру: кожного року служено панахиду за Т. Шевченка, відправлялися панахиди над могилами українських вояків на кладовищі при вул. Липовій...

Створення можливості повного літургічного життя в українській православній традиції через започаткування постійних служб з українською вимовою відкриває для української православної громади Люблина нові перспективи. Дає можливість всестороннього поєднання церковного і національного життя.

Це все є знаком відкритості Православної Церкви на потреби своїх вірних. В нашому місцевому церковному житті нагадує про вселенськість Православ'я. Показує, що збереження єдності не заперечує можливості існування в Церкві різних мов, традицій, звичаїв, а це особливо важливо в так багатонаціональній Церкві як Православна Церква в Польщі. Є це практичним віддзеркаленням багатонаціонального характеру нашої Церкви і здійсненням, як це влучно сказав архієпископ АVELЬ, «єдності у різноманітності».

Григорій Купріянович

Храмове свято

в честь свят. Петра (Могили), митрополита київського

12 січня 2003 р. в першу неділю після Різдва Христового відзначатимемо пам'ять свят. Петра (Могили), митрополита київського, покровителя української православної спільноти м. Люблина церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього. Буде це водночас урочиста інавгурація служб з українською вимовою у цьому храмі. Урочистості 12 січня очолить Його Високопреосвященство Високопреосвященніший Архієпископ Люблинський і Холмський АVELЬ.

Порядок святкових служб:

11 січня, субота 17⁰⁰ Велика Вечіря

12 січня, неділя

9⁰⁰ Зустріч Архієрея

Архієрейська Божественна Літургія

Після літургічних урочистостей запрошуємо на скромний почастинок.

Душпастир та вірні
церкви Воздвиження Чесного
Хреста Господнього

Бл. пам. д-р Люба Більчук (1936-2002)

У Святвечір 2003 р. минула перша річниця смерті бл. пам. Люби Більчук. День Її смерті, 6 січня 2002 р., сумно записався в пам'яті української громади Люблина. Понесла вона тоді велику і незаповнену втрату. Відійшла від нас добра Людина, жінка віддана українській національній справі, вірна донька Православної Церкви.

Люба Більчук народилася 31 серпня 1936 р. в селі Хворостита, що на Володавщині, у родині, де живі були українські і православні традиції. З рідного села, де провела дитинство, була виселена у червні 1947 р. в рамках акції «Вісла» до Лелькова на Мазурах. Після закінчення середньої школи в 1956 р. поступила на хімічний факультет Гданської Політехніки. В 1957 р. родина Більчуків повернулася до рідного села. В 1958 р. Л. Більчук перенеслася на Факультет математики, фізики та хімії Університету Марії Кюрі-Скłodовської в Люблина, де продовжила хімічні студії.

З цього часу, на постійно, Л. Більчук зв'язала своє життя з Люблином. Студії закінчила в 1962 р., зразу після цього почала працювати як асистент у Кафедрі органічної хімії УМКС. З грудня 1966 р. перевелася до Інституту Медицини Села, де працювала в Лабораторії Харчів і Харчування. У 1977 р. захистила докторську дисертацію і дістала звання доктора природничих наук. У своїй науковій роботі займалася зокрема проблематикою впливу забруднення природного середовища на якість харчів та харчування. Виголосила майже 20 наукових доповідей, написала понад двадцять наукових робіт. У 1998 р. д-р Л. Більчук відійшла на пенсію, проте дала працювала на частину ставки в бібліотеці Інституту Медицини Села в Люблині.

Від самого початку проживання в Люблині Люба Більчук ангажувалась у житті української громади. Систематично приймала участь у житті місцевої православної парафії Преображення Господнього. Її місце в Спасо-Преображенській церкві – з лівого боку, біля свічок, в кожен неділю було зайнятим. Особливу активність у громадській діяльності проявила в дев'яності роки. В роках 1996-2000 пані Люба була одним з найактивніших членів управи люблинського гуртка Об'єднання українців у Польщі. Завжди була заангажована і відкрита на потребу будівництва національного життя. У 1999 р. стала також одним із членів-засновників Товариства догляду за могилами українських вояків у Люблині.

В 2001 р. Люба Більчук важко захворіла. Несподівано для всіх відійшла у Святвечір, 6 січня 2002 р. Заупокійні богослужіння над тілом Покійної 10 січня 2002 р. відслужив у Спасо-Преображенській кафедральній церкві м. Люблина настоятель парафії о. прот. Андрій Лось. Підкреслив він як великою втратою для православної спільноти Люблина є смерть бл. пам. Люби Більчук, нагадав, що Її місце в церкві залишиться вже порожнім... Тут попрощалися з нею друзі, знайомі і співпрацівники з Люблина. Похорон відбувся цього ж дня на рідній землі – в Хвороститі, де на місцевому кладовищі знайшла вічний спочинок. На Її могилі, серед багатьох вінків і квітів, знайшовся також вінок із синьо-жовтою лентою та написом: *Незабутній Любі Більчук від української громади Люблина.*

Згадаймо Її у своїх молитвах. Вічна Їй пам'ять!

Г. К.

Тропар Різдва Христового

*Рожество Твоє, Христе Боже наш, возсія
мирові світ разума; в нем бо звіздам
служачії звіздою учахуся, Тебі
кланятися Сонцю правди, і Тебе відіти
с висоти востока; Господи, слава Тебі.*

*Різдво Твоє, Христе Боже наш, принесло
світло пізнання цілому світові; бо ним
ті, що звіздам вклонялися, від звізди
навчилися поклонятися Тобі, Сонцю
праведному і визнавати Тебе, як схід
із неба; Господи, слава Тобі.*

Свята Євангелія від Матвія

*Народження ж Ісуса Христа сталося так. Коли Його матір
Марію заручено з Йосипом, то перш, ніж зійшлися вони, виявилось,
що вона має в утробі від Духа Святого. А Йосип, муж її, бувши
праведний, і не бажавши ославити її, хотів тайкома відпустити її.
Коли ж він те подумав, ось з'явивсь йому Ангол Господній у сні,
промовляючи: «Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію,
дружину свою, бо зачате в ній – то від Духа Святого. І вона вродить
Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від
їхніх гріхів». А все оце сталося, щоб збулося сказане пророком від
Господа, який провіщає: «Ось діва в утробі зачне, і Сина породить,
і назвуть Йому Ймення Еммануїл», що в перекладі є З нами Бог. Як
прокинувся ж Йосип зо сну, то зробив, як звелів йому Ангол
Господній, – і прийняв він дружину свою. І не знав він її, аж Сина
свого первородженого вона породила, а він дав Йому ймення Ісус.*

Мф. 1, 18-25

Православний Голос Люблина

Бюлетень української православної громади церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього в Люблині
Душпастир церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього: о. Мирослав Кохан.
Редактор бюлетня: Григорій Купріянович.
Адреса: Cerkiew Podwyższenia Krzyża Pańskiego, ul. Dolińskiego 1, 20-127 Lublin.
Тел. (0-81) 4444161. E-mail: chresto-vozd@wp.pl.

Програма богослужінь

у церкві Воздвиження Чесного Хреста Господнього в Любліні
січень 2003 р.

6 січня, понеділок Навечір'я Різдва Христового (Святвечір)

17⁰⁰ Велике Повечір'я

7 січня, вівторок

Різдво Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа

9⁰⁰ Божественна Літургія

8 січня, середа **Собор Пресвятої Богородиці**

9⁰⁰ Божественна Літургія

11 січня, субота

17⁰⁰ Велика Вечірня

12 січня, неділя **Храмове свято**

в честь свят. Петра (Могили), митрополита київського

9⁰⁰ Зустріч Архиєрея

Архиєрейська Божественна Літургія

Урочистості очолить архієпископ люблінський і холмський Авель

14 січня, вівторок Обрізання Господнє, свят. Василя Вел. Новий рік

9⁰⁰ Божественна Літургія та Новорічний молебень

18 січня, субота Навечір'я Богоявлення (Хрещенський святвечір)

17⁰⁰ Велике Повечір'я

після служби зустріч української православної громади – Кутя

19 січня, неділя **Богоявлення Господнє.**

Хрещення Господа Бога нашого Ісуса Христа (Йордан)

9⁰⁰ Божественна Літургія

Велике посвячення води

25 січня, субота

17⁰⁰ Вечірня

26 січня, неділя

9⁰⁰ Божественна Літургія

16⁰⁰ Молебень за Україну з нагоди 85-річчя прогол. самостійності

Панахида перед пам'ятником на честь вояків армії УНР

Урочистості очолить архієпископ Авель

(Православне кладовище при вул. Липовій)